

Ljubljana, januar 2024

Gradnja in razvoj knjižnične zbirke v specialni knjižnici Muzeja za arhitekturo in oblikovanje

1. Namen dokumenta

Knjižnica nacionalnega Muzeja za arhitekturo in oblikovanje s tem dokumentom določa svojo zbiralno politiko in gradnjo knjižnične zbirke.

Namen dokumenta je predstaviti zbiralno politiko in razvoj knjižnice, s poudarkom na posebnostih, značilnih za specialno knjižnico s področja arhitekture in oblikovanja, pa tudi na usmeritvi in poslanstvu Muzeja za arhitekturo in oblikovanje.

Dokument predstavlja vsebinske in formalne kriterije, po katerih knjižnica gradi in razvija svojo zbirko, načine doseganja teh ciljev ter mehanizme za vključevanje in zadovoljevanje potreb uporabnikov, ki so jim knjižnična zbirka in informacijski viri namenjeni.

2. Status in poslanstvo knjižnice Muzeja za arhitekturo in oblikovanje

Knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje je specialna muzejska knjižnica, ki je bila ustanovljena hkrati s samim muzejem, Muzej za arhitekturo in oblikovanje pa je bil ustanovljen 29. aprila 2010 (Uradni list RS, št. 29/19, 9/16, 50/16) kot naslednik Arhitekturnega muzeja Ljubljana (ustanovljenega 20. 1. 1972).

Dejavnost knjižnice je opredeljena v 7. členu Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda Muzej za arhitekturo in oblikovanje. Tudi z dopolnitvami oziroma spremembami ustanovitvenega akta javnega zavoda knjižnica ostaja ena od njegovih dejavnosti, saj glede na namen, zaradi katerega je bil Muzej za arhitekturo in oblikovanje ustanovljen, kot javno službo obvezno izvaja tudi dejavnost knjižnice za svoje področje.

Poslanstvo knjižnice Muzeja za arhitekturo in oblikovanje je med drugim gradnja specializirane knjižnične zbirke za področje arhitekture in oblikovanja. Muzejska knjižnica z izborom publikacij podpira delovanje matične ustanove in zagotavlja temelje za preučevanje arhitekture in oblikovanja. Njeno poslanstvo je tudi zagotavljanje strokovne podpore in svetovanja uporabnikom pri študiju oziroma preučevanju teh področij.

Knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje je vključena v e-razvid slovenskih knjižnic in izvaja knjižnično dejavnost kot javno službo. Odprta je za širšo javnost,

študiju je namenjena njena čitalnica. Med uporabniki knjižnice so zaposleni v matični ustanovi (notranji uporabniki) in zunanji uporabniki – predvsem raziskovalci, študenti in zainteresirana širša javnost.

3. Vsebinska izhodišča za pridobivanje gradiva za knjižnično zbirko

Temeljni nalogi specialne muzejske knjižnice in tudi pogoja za uresničevanje njenega poslanstva in razvoja sta gradnja kakovostne knjižnične zbirke in zagotavljanje drugih informacijskih virov. Z razvojem si knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje prizadeva – v okviru danih možnosti – slediti tehnološkim, informacijskim in družbenim spremembam ter se prilagajati raziskovalnim, izobraževalnim in ustvarjalnim potrebam uporabnikov. S svojim specifičnim delom in gradnjo specialne knjižnične zbirke si prizadeva za uresničevanje nacionalnega interesa glede trajnega hranjenja gradiva in popularizacije vsebin, vključenih v poslanstvo matične institucije. Muzej za arhitekturo in oblikovanje je nacionalni muzej, ki v skladu s svojim poslanstvom deluje na področju dveh vsebinskih sklopov, arhitekture in oblikovanja. Njegova knjižnica, ki pridobiva knjižnično gradivo in informacijske vire s področij delovanja matične institucije, s tem gradi in dopolnjuje knjižnično zbirko, podpira letne in dolgoročne razstavne in raziskovalne programe ter projekte matične ustanove, vsem svojim uporabnikom, notranjim in zunanjim, pa tudi zagotavlja kakovostne in ažurne informacijske oziroma knjižnične vire za študij in raziskovanje.

4. Knjižnična zbirka Muzeja za arhitekturo in oblikovanje

Specializirano muzejsko knjižnično zbirko sestavljajo knjige, razstavni katalogi in serijske publikacije. Del omenjenega gradiva je na voljo v knjižnici (katere del je tudi čitalnica), kjer imajo uporabniki do njega prost dostop, del gradiva pa knjižnica hrani v dislociranem prostoru v kleti istega objekta, in ta del knjižnične zbirke ni prosto dostopen. Knjižnično gradivo lahko obiskovalci knjižnice uporabljajo v skladu s Pravilnikom o splošnih pogojih poslovanja knjižnice Muzeja za arhitekturo in oblikovanje.

Knjige sestavljajo pomemben del knjižnične zbirke. Po vsebini so to monografije arhitektov in oblikovalcev, knjige o teoriji arhitekture in oblikovanja, razstavni katalogi in zgodovinski pregledi z obeh področij, pregledi arhitekture in oblikovanja po obdobjih, državah in mestih. Ker je Muzej za arhitekturo in oblikovanje med drugim nosilec vpisa del arhitekta Jožeta Plečnika na seznam Unesca, je pomemben del knjižnice namenjen tudi Plečnikovemu življenju in delu. V Muzeju za arhitekturo in oblikovanje deluje tudi kustodiat za fotografijo, zato je veliko gradiva tudi s tega področja. V manjši meri so zastopane likovna umetnost, monografije umetnikov, teorija in zgodovina umetnosti, muzeologija in druga družboslovna področja.

Strokovno literaturo knjižnične zbirke že od nekdaj dopolnjujejo serijske publikacije. Knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje je že v preteklosti naročala mnoge pomembne tuje in domače serijske publikacije s svojega področja. Z nakupi, zamenjavami in darovi danes pridobiva v večini slovenske

serijske publikacije s področja arhitekture, oblikovanja, fotografije, zgodovine, umetnostne zgodovine, muzeologije in drugih družboslovnih področij. Splošno vodilo pri gradnji, dopolnjevanju in razvoju knjižnične zbirke je pridobivanje knjižničnega gradiva in informacijskih virov, vsebinsko navezanih na področja, ki jih Muzej za arhitekturo in oblikovanje raziskuje in interpretira. Knjižnica prioriteto zbira in hrani znanstvena in strokovna dela, manj pa poljudna oziroma književna dela – slednja le, če so povezana z omenjenimi področji. Dvojniki publikacij so v knjižnično zbirko uvrščeni le pogojno, zaradi redkosti oziroma morebitnih drugih lastnosti publikacije. V več izvodih knjižnica hrani tudi publikacije Muzeja za arhitekturo in oblikovanje. Poškodovane publikacije in nepopolno gradivo knjižnica načeloma odpiše oziroma nadomesti z novimi izvodi, redke izdaje in pomembne publikacije pa kljub poškodovanosti ostanejo v knjižnični zbirki.

5. Pridobivanje knjižničnega gradiva

Knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje gradivo za svojo zbirko pridobiva na več načinov: z nakupi, medmuzejskimi izmenjavami katalogov, darovi, zapuščinami, pogodbenimi izvodi in izvodi matičnega muzeja.

a. Nakupi: knjižnica kupuje gradivo doma in v tujini, in sicer od založnikov, knjigotržcev, antikvarjev in zasebnih ponudnikov. V ta namen sledi domači in tuji založniški dejavnosti prek tiskanih in spletnih katalogov, objavljenih recenzij, poročil in različnih predstavitev publikacij.

Od notranjih uporabnikov sprejema predloge za pridobitev strokovne literature, ki jo kustosi v muzeju potrebujejo pri svojem delu. Knjižnica to gradivo v okviru svojih možnosti naroča in potem uvrsti v knjižnično zbirko.

b. Medmuzejska izmenjava katalogov je pomemben vir in hkrati promocija publikacij oziroma katalogov Muzeja za arhitekturo in oblikovanje. Muzejska knjižnica si gradivo izmenjuje z drugimi, domačimi in tujimi muzejskimi in galerijskimi knjižnicami, pri čemer sledi pravilu recipročnosti in relevantnosti, ki temelji na obojestranskem interesu glede na vsebino knjižnične zbirke. Izmenjava je hkrati tudi promocija publikacij Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, ki tako najdejo mesto v vidnih muzejskih in galerijskih knjižnicah doma in v tujini.

c. Edinstven vir za pridobivanje gradiva za knjižnico Muzeja za arhitekturo in oblikovanje so knjižni darovi in zapuščine, posebno kadar gre za celovite zapuščine. Na ta način knjižnica pridobi edinstven vpogled v intelektualno okolje in miselni svet posameznika, njegovo delo in njegovo zbirko knjig. Ta del knjižnične zbirke Muzeja za arhitekturo in oblikovanje je izjemno pomemben za raziskovalce in kustose. Zadnje take pridobitve so bile knjižnica arhitekta Vladimirja Braca Mušiča, knjižnica arhitekta Edvarda Ravnikarja in zbirka knjig o steklu oblikovalke Janje Lap.

d. V knjižnični zbirki so tudi pogodbeni izvodi publikacij, ki jih različni založniki zaradi pogodbenih obveznosti izročijo Muzeju za arhitekturo in oblikovanje (npr. objava reprodukcij v publikacijah itd.).

e. Prav tako so del knjižnične zbirke publikacije Muzeja za arhitekturo in oblikovanje (lahko tudi s partnerji). Praviloma jih knjižnica hrani v dveh oziroma treh izvodih, en izvod je na voljo uporabnikom, drugega (in tretjega) pa knjižnica shrani v svojem arhivu.

Poleg inventariziranega gradiva hrani knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje tudi starejše gradivo, ki zaradi različnih objektivnih okoliščin še ni bilo inventarizirano. Praviloma se ob inventarizaciji novega gradiva postopoma pregleduje in v knjižnično zbirko vključuje tudi to gradivo, pod enakimi kriteriji, kot veljajo za nove pridobitve.

Dejavniki, ki vplivajo na nabavo knjižničnega gradiva in informacijskih virov, so: potrjeni letni in strateški program Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, domača in tuja založniška produkcija, kakovostna produkcija lastnih publikacij oziroma razstavnih katalogov muzeja, s katerimi lahko knjižnica pridobi nove partnerje za izmenjavo muzejskih publikacij, in predvsem neprestano proaktivno delovanje knjižnice pri iskanju novih partnerjev za izmenjavo oziroma donacijo relevantnih publikacij.

6. Sklep

Knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje bo v skladu z možnostmi še naprej gradila in razvijala knjižnično zbirko, ki se vsebinsko veže na njeno poslanstvo, še naprej bo zagotavljala katalogizacijo knjižničnega gradiva in dostop do njega ter ponujala strokovno pomoč svojim uporabnikom.

Specialna knjižnica Muzeja za arhitekturo in oblikovanje bo dokument o razvoju knjižnične zbirke glede na cilje, zapisane v strateškem načrtu matične ustanove, enkrat letno pregledala in ga po potrebi posodobila, saj želi še naprej zagotavljati gradnjo kakovostne knjižnične zbirke ter vsem svojim uporabnikom omogočati dostop do knjižničnega gradiva in drugih virov.

Neli Grafenauer
Vodja specialne knjižnice MAO